

Zorbalıkla Ba?etme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Zorbalıkla Ba?etme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33632>

Öz

Zorbalıkla Başetme Ölçeği (ZBQÖ), Nevin Dölek tarafından 2002 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir psikolojik ölçüm aracıdır. Bu ölçek, özellikle okul çağındaki öğrencilerin zorbalık davranışlarına karşı gösterdikleri çeşitli başa çökme stratejilerini ve eylemlerini sistematik olarak değerlendirilmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, zorbalık durumlarında öğrencilerin sergilediği bilişsel ve davranışsal tepkileri, bildirim eylemlerini ve duruma karşı takındıkları genel tutumları ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, toplamda 27 maddeden ve altı farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik koşullarına büyük ölçüde sağladığını göstermekle birlikte, bazı alt boyutların bireylerin süreklilik arz eden zorbalık eylemlerini ortaya koyma konusunda sınırlılıkları olduğunu belirtmektedir. Zorbalıkla Başetme Ölçeği, önleyici program modellerinin geliştirilmesinde ve öğrencilerin zorbalıkla mücadele yeteneklerinin belirlenmesinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Zorbalıkla Başetme Ölçeği, Nevin Dölek, Okul Zorbalığı, Psikometrik Ölçek Geliştirme, Başa Çökme Stratejileri, Çocuk ve Ergen Psikolojisi, Varimax Rotasyonu.

Yazarlar

Nevin Dölek

Amaç

Zorbalıkla Başetme Ölçeği'nin temel amacı, öğrencilerin okullarda karşılaştıkları zorbalık davranışlarına karşı geliştirdikleri veya uyguladıkları başa çökme yöntemlerini, tutumlarını ve eylemlerini bilimsel olarak tespit etmektir. Bu ölçek, öğrencilerin zorbalıkla mücadeledeki yeterliliklerini, yardım arama eylemlerini ve zorbalık durumlarına karşı tepkisiz kalma düzeylerini ölçmeye odaklanmıştır.

Ölçek, aynı zamanda, zorbalık önlemeye yönelik müdahale programlarının etkinliğini değerlendirmede başlangıç ve sonuç ölçüm aracı olarak kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, eğitim bilimleri alanında zorbalıkla mücadele stratejilerinin geliştirilmesine ve okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Yapı

Zorbalıkla Başetme Ölçeği, zorbalıkla başa çökme davranış yapısını ölçmek üzere

geliştirilmiştir. Ölçek, öğrencilerin zorbalığa karşı pasif, aktif, sosyal destek arayan veya kurumsal bildirim odaklı tepkilerini kapsayan çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçeğin psikometrik incelemeler sonucunda 6 alt boyuttan oluştuğu belirtilmiştir. Bu alt boyutlar, öğrencilerin zorbalık durumunda sergiledikleri farklı tepki türlerini temsil etmektedir.

Ölçek maddeleri, öğrencilerin zorbalıkla ilgili kişisel inançları, zorbalığın engelleme bilincini, zorbalığın bildirme bilincini ve durumlara karşı tepkisiz kalma eğilimlerini yansıtan ifadelerden oluşmaktadır. Bu yapının analizi, zorbalık maddeleri veya tanımları hangi stratejileri daha sık kullandığını anlamak için kritik öneme sahiptir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla toplanan veriler üzerinde Faktör Analizi teknikleri uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin Varimax Rotated Faktör Analizi ile çözümlenmesi neticesinde ölçeğin orijinal yapısından 8 faktörden oluştuğu gözlemlenmiştir.

Bu 8 faktörlü yapı, ölçeğin zorbalıkla başa çıkma mekanizmaları çok yönlü doğasını yansıttığını göstermektedir. Faktör analizi sonuçları, geliştirilen maddelerin teorik olarak öngörülen yapısal boyutlar ölçme yeterliliğine sahip olduğunu kanıtlamak için kullanılmıştır.

Güvenirlilik

Zorbalıkla Başetme Ölçeği'nin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla belirlenen faktör yapısına göre her boyut için madde-toplam korelasyon katsayısı, madde-kalan korelasyon katsayısı ve iç tutarlılık ölçütü olan Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Bu analizler, alt boyutların kendi içindeki önermelerin birbirleriyle ne derece tutarlı olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin zamana karşı kararlılığını (test-tekrar güvenilirliğini) tespit etmek amacıyla, 24 öğrenciye 2 hafta arayla ölçek tekrar uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki ilişkiler, alt boyutlar düzeyinde Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Bu analize göre, "Zorbalığın Engellenmesi Bilinci", "Zorbalığın Bildirme Bilinci" ve "Tepkisiz Kalma" alt boyutlarının, bireylerin zorbalık eğilimlerinde devamlılık gösterme durumunu ortaya koymakta güvenilir olmadıkları tespit edilmiştir. Ancak, ölçeğin diğer boyutlarla birlikte toplamda güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliğini incelemek için kullanılan temel yöntem Varimax Rotated Faktör Analizi olmuştur. Bu analiz tekniği, maddelerin hangi faktörlere yüklendiğini netleştirmek ve faktörler arasındaki ayrımı maksimize etmek için tercih edilmiştir.

Analizler sonucunda başlangıçta 8 faktörden oluşan bir yapının gözlemlendiği rapor edilmiştir.

Bu bulgu, zorbalıkla başa çıkma davranışları tek bir yapı yerine, sekiz farklı ancak ilişkili boyutta gruplandırılarak göstermektedir. Ölçeğin nihai formunda 6 alt boyut ve 27 madde kullanılmaktadır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe

Population Group: Öğrenciler (Okul Çağı)

Age Group: Belirtilmemiş (Genellikle ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri)

Population Details: Ölçek, Nevin Dölek'in doktora tezi kapsamında Türkiye'deki öğrenciler üzerinde geliştirilmiştir.

Test Methodology: 4'lü Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır (1= hiçbir zaman - 4= her zaman). Ölçek 6 alt boyut ve 27 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Başa Çıkma Stratejileri, Zorbalık, Ölçek Geliştirme, Güvenirlik Analizi, Cronbach Alpha, Varimax Rotasyonu, Öğrenci Davranışları.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Tez Kaynağı)

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin geliştirme yılı 2002'dir. Ölçek, Nevin Dölek'in doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ticari kullanım ve izinler hakkında spesifik bir bilgi verilmemiştir; ancak akademik çalışmalarda kullanım için referans gösterilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına erişim mümkündür. Orijinal PDF buradan indirilebilir: [zorbalikla-basetme-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Dölek, N. (2002). *Öğrencilerde zorbaca davranışları'nın araştırılması ve bir önleyici program modeli* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tez Kaynağı Linki: tez.yok.gov.tr

Zorbalıkla Başetme Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

6 alt boyut 27 madde

28. Bana zorbaca davranışları olursa bunu arkadaşlarıma söyler yardım isterim

51. Zorbalıkları durdurmak çocukları değil büyüklerin işidir.

50 Zorbaca davranışları diğer çocuklar birlik olursa engelleyebiliriz